

(1525). Előfordul azonban a Besztercei Szójegyzékben: emissarius, *men*. Rendesen csak a *mén-ló* összetételben használták. A *ményes*-nek azonban nemcsak gyűjtőnévi jelentése van, hanem egyes névt is jelentett régen, pl. Equos ulgo *Menesekeith* (1521). *Menes*, *czöder vezeték lo* (1521). A székelyeknél ma is csak egyszerűen lovat jelent a *ménös* (MTsz.). Nem lehetetlen, hogy a *ményes* eredetileg csak olyan körülíró kifejezés volt, mint a *monyas*. De az is lehetséges, hogy a német eredetű *csödör* szó felvételével a *mén* tulajdonképeni jelentése lassanként elhomályosodott.

Beké Ödön.

Bírópecsét. (N. és Ny. II. 98.)

Az 1877. évi XXII. t. c. A kisebb polgári peres ügyekről, 30. §-a így szól: „A felek az ügy tárgyalására rendszerint a peres felek neveit, a kereset tárgyát vagy összegét s a tárgyalás idejét és helyét tartalmazó idézvény kézbesítése által hivatnak meg.

Az idézvény a bíró által sajátkezűleg aláírandó s bírói pecséttel látandó el, ennek rendeletére a községi-, a körjegyző, vagy segéde állítja ki.

Az idézvény rövid tartalma a bíróság naplójába, illető rovatainak kitöltése által bevezetendő.

Ha a felek szóbeli felhívásra megjelentek, írásbeli idézés nem szükséges“.

Ezt azonban nem respektálták bíró uraimék s így három évvel később több vármegye alispáni hivatala, közte a békés-vármegyei is, beszédtek a bíró által kezelt pecsétnyomókat s még ezzel sem szünt meg a sok évszázados szokás, mert nem esetről-esetre készültek a négyszögletes kéregpapírra nyomott pecsétek, hanem halomszámra heverték a törvénybíró zárja járó hivatalos almáriumában s még a kilencvenes esztendőkhöz is láttam ilyen, már jól összefogdosott idézöt, melyet sárgaréz-fokosos bakter kézbesített ki — cseléd ügyben — anyámnak, megmondván helyét és idejét, ahol és amikor meg kell jelennie, magával hozván a pecsétet.

Rendszerint eleget is tettek az ilyen meghívásnak s ha nem, — mi a pecsét átvétele megtagadásával járt —, még egyszer invitáltatott s makacszkodás esetén nélküle tartották meg a tárgyalást, némi szigorított büntetéssel. — Történt azonban elővezettetés is, leginkább asszony nál, ki üzent a bírónak s ha az üzenet káromkodás vagy becsületsértés volt,* biz meg is vesszöztette a delikvenst. Ezt már a pandur hajtotta végre, a mindig kéznél tartott deresre fektetvén az illetőt.

* Pl. ilyen: mond meg a bírónak, hogy b.... meg az anyját!

Nagymagyarország határmenti idegen nemzetiségű lakosságát még a háború kitöréseig is peccéttel idézték, merthogy a legtöbb-úgy sem tudott olvasni, még kevésbbé nevét a vétív alá írni.

Érdekes lenne megtudni, miért cigányvéste peccétnyomóról szól Arany János a „Nagyidai cigányok“-ban, amikor a cigányok túlnyomó része ma is analfabéta és a rézüsttől még messze a betűvésés. — Ellenben félévszázad előtt is láttam még nem egy vásáron vándor vésnököt, ki néhány perc alatt a vevő szemeláttára állította elő a peccétnyomókat és pedig a homorút vésvé, a domborút kis éreducu matricákkal kikalapácsolva.

Alispáni hivatalunkban ma is őrzik a peccétnyomókat s közte nem egyen ezerhétszázaz az évszám, a „Tarcsa község“ felírásún 1775. (Ma Köröstarcsa.)

Van azonban sokkal régibb keletű is, de azok olyan kóptak, hogy nem betűzhető ki sem a szövege, sem dátuma.

Kner Izidor.

NÉPNYELV, NÉPHAGYOMÁNY.

Tudja a dürgést.

Megtörténik, hogy a tolvaj oly ügyesen eméli el azt, amire szüksége van, hogy senki sem veszi észre. A körülményekből biztosan megállapítható, hogy a lopott holmit csak az vihette el, aki a ház környékét, az udvart jól ismerte, aki már járt ott. Az ilyen emberről azt szokták mondani Szentesen: „olyan valakinek kellett itt járni, aki *tutta a dürgést*“.

A szólást én csak ilyen hangulatú helyzetben hallottam. Jól ismerem Szentes nyelvét, de hogy még biztosabb legyen dolgomban, tudakozódtam, hogy mit is értenek nálunk ezen a szóláson. Egy szentesi öregasszony ezt mondta szószerint: „Ha ide elgyün valaki, osztán láttya, hogy mi hun van. Ha ellopnak valamit, azt mondják: *tutta az ott a dürgést, tutta, hogy mi hun van*“. Egy másik pedig ezt mondotta: „Tudja a dürgést. Ha nem tudja, nem is tud lopni“. TURI KÁROLY Ceglédéről így ismeri (szóbeli közlés): „*Ismeri a dürgést* — jelentése 'tudja a járást, járatos vmben'. Rá tanász-é a mi tanyánkra, különbe honné taláná mán no, hászén *ismeréd tē ára felé a dürgést*. Ismerém hát, sokát jártam ém má ára. — Hallóm, hogy méglop-tak benneteket. Még ám, a fene mé nem étte még a lábászárát, mikó előszó a zudvarunkba gyütt. *Mer csak ismerős tēhette*,